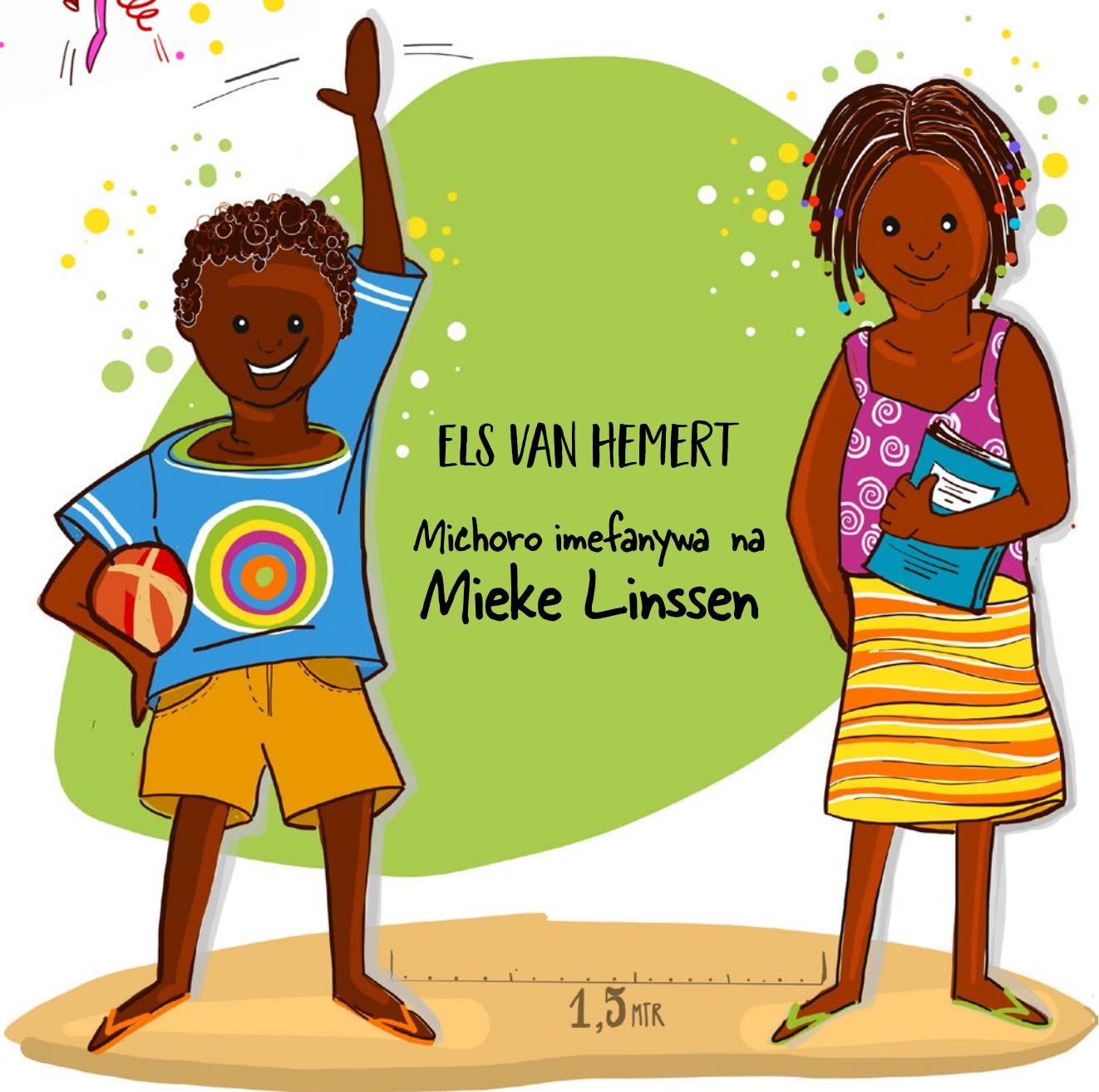
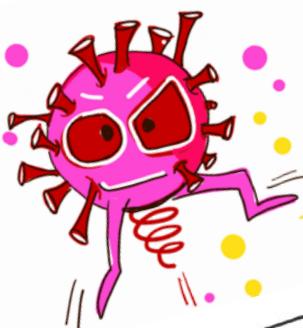

AISHA PAMOJA NA MOSES

Imara dhidi ya

VIRUSI VYA CORONA!

• ELS VAN HEMERT
Michoro imefanywa na
Mieke Linssen

JAN & KO

Dutch
Tanzania
Foundation

Aisha na Moses wanacheza nje.

Sasa hivi hawaendi tena shuleni, shule imefungwa. Mwalimu amewaaawambia kwamba, hivi sasa duniani kuna ugonjwa ambao unaathiri watu wengi pamoja na wao!

Mwalimu alieleza kwa makini sana kuwa, ungonjwa huu ndio unasababisha wanafunzi kutoruhusiwa kuja shuleni kwa sasa. Hii ilikuwa si rahisi kueleweka, lakini kwa kuwa Aisha alisikiliza kwa makini, alielewa vema kwa nini ni muhimu kubaki nyumbani wakati huu.

Kwa upande wake Moses, ilikuwa vigumu kuelewa hili tazito, kwa kuwa yeye hakuwa makini sana wakati mwalimu alipotoa maelezo kuhusu ugonjwa huo.

Moses si mtulivu na hana subira sana kama itabidi kusikiliza maelezo ya muda mrefu kidogo, yeye huvutiwa zaidi kwenda nje na kucheza mpira na rafiki zake.

Lakini leo! Moses yupo hapa na Aisha, na ana shauku sana ya kuelewa yote kuhusu ugonjwa ambao kila mtu anauzungumzia. Moses amepata wasiwasi kidogo baada ya kugundua kuwa ghafla watu warnebadilisha tabia na mazoea, ameshangaa kuwa, yeye na rafiki zake hawaruhusiwi tena kuhudhuria shule na vilevile anatakiwa abaki nyumbani. Moses amekaa chini anatafakari huku amepakata mpira wake wa kuchezea.

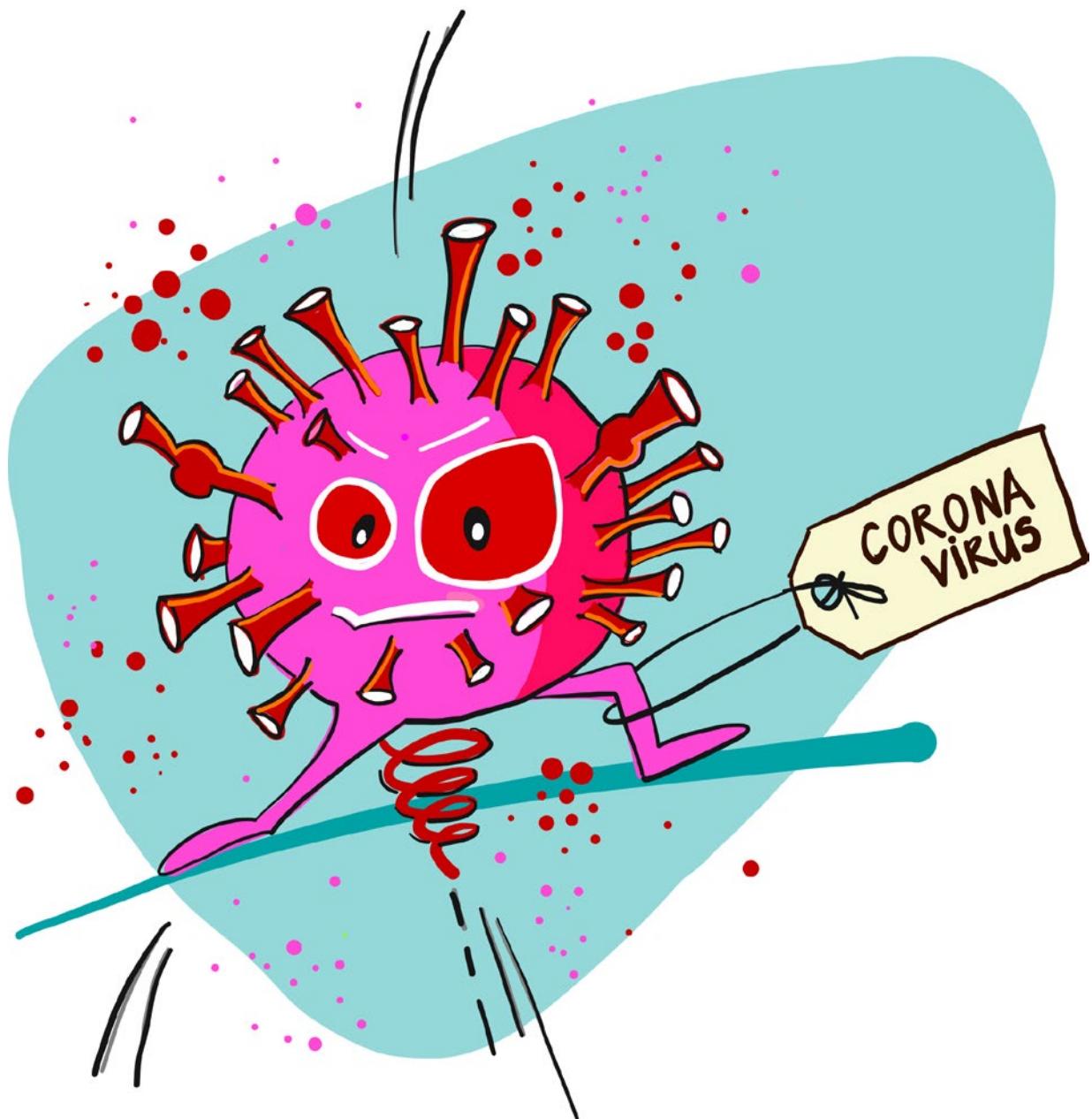

"Aisha," Moses anauliza. "Je? Upo tayari kurudia yale maelezo ya mwalimu wetu kuhusu ugonjwa huu pamoja na **virusi vya Corona?**"

"Bila shaka," Aisha anajibu akijongea na kukaa chini vilevile. "Virusi hivi vinaitwa virusi vya corona. Virusi ni mdudu mdogo sana ambaye haonekani kwa macho matupu. Aina hii ni virusi hatari sana."

"Lakini, kama virusi hivi havionekani, hatari inakuwa vipi?" Moses anahoji,

"Hilo ndilo tatizo lenyewe" Aisha anaendelea. "Kwa sababu havionekani, sio kuwa havipo hapa, vinaweza kuwepo hapa na mahali pengine popote! Virusi vya corona, au kama waganga wanavyoviita COVID-19, ni hatari sana, kwani vina uwezo wa kusababisha ugonjwa mkali. Vinafanya ujisikie kama vile una mafua na flu yanayoambatana na homa kali, vilevile husababisha ukohowe na kuumwa na kichwa. Kikohozi hicho kinakuletea maumivu makali kifuani kwani virusi hivi hudhuru mapafu na kusababisha ushindwe hata kupumua kwa urahisi.

Moses anabaki kimya kidogo halafu anahoji:

"Kitu ambacho sielewi, ni kwa nini haturuhusiwa kwenda shuleni tena?.

Kwa sababu virusi hivi vinaambukiza kwa urahisi sana." Aisha anajibu." Hapa inamaana kuwa, virusi hivi vinasambaa kwa urahisi sana kutoka kwa mtu mmoja kwenda kwa mtu mwagine. Tuangalie mfano huu; kama mikono yako imechafuka na matope, utakapogusa uso wako, au mpira wako au rafiki yako, matope hayo yatamchafua kila mmoja na kila sehemu utakayogusa.

"Hapo ni sawa" Moses anasema

"Kwa hiyo, hakuna tofauti sana na virusi vya corona, ukipiga chafya au kukohoa karibu na mwagine; ukimgusa au kushikana miikono na mwagine, mtapokezana virusi kutoka kwako kwenda kwa mwagine Virusi vinaweza kuwa mahali popote. Unaweza kuwa navyo bila kufahamu."

"Inawezekanaje? Matope nitayaona kama nimengusa mtu. Hili naelewa," Moses anahoji.

"Ni tofauti kidogo katika kufananisha na tope, kwa sababu virusi vya corona havioneckani. Kwani, kama unavyo virusi, si lazima vikakusababisha uwe mgonjwa! Unaweza kuwa na virusi lakini wewe mwenye usipate tatizo la kukohoa, kuumwa na kichwa au homa kali, lakini bado unaweza kumwambukiza mwagine, nae huyo akaugua na akamwambukiza mwagine. Kwa mtindo huu virusi hivi vinasambaa kwa wengine na kuwafanya waugue au uendelea kuambukiza wengine bila ya wao pia kuugua.

"Hivi, kama hatuwezi kuviona...viko wapi?" Moses ana hamu ya kufahamu.

"Virusi visto kila mahali! Sokoni ambapo kila mmoja wetu anakwenda kupata mahitaji ya chakula. Kwenye matatu au daladala, mabasi, nyumba za kuabudu au shulenii. Kwa hakika katika maeneo yote ambayo watu wanakuwa wamekusanyika na wamekaribiana sana, hali hii husababisha virusi kusambaa kutoka mtu mmoja kwenda kwa mwingine kwa urahisi na haraka zaidi.

"Kwa hiyo, tuchukue hatua
gani sasa?"

Ilili kuzuia virusi kusambaa, inabidi kila mmoja wetu azingatie masharti yafuatayo

Nawa mikono kwa maji na sabuni kwa muda wa sekunde 20, mara nyingi inavyowezekana kwa siku, kwa sababu virusi vinaweza kuwa mikononi.

NAMNA BORA YA KUOSHA MIKONO?

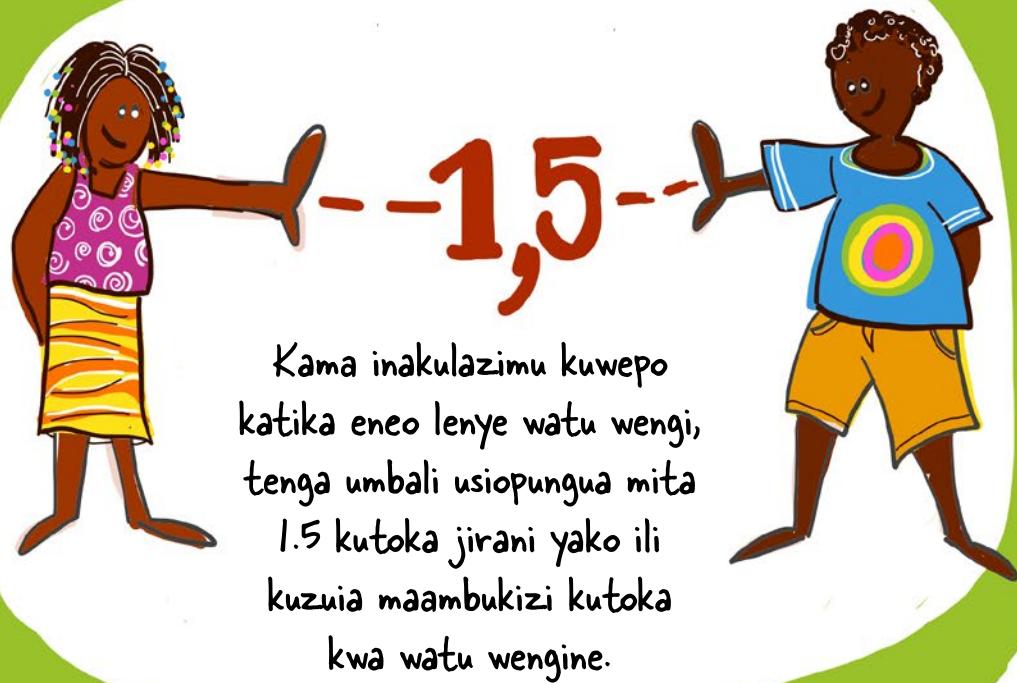
Kausha mikono
yako kwa
kitambaa
safi

Kama unakabiliwa na kupiga chafya au
kukohoja, kinga mdomo wako kwa sehemu
ya ndani ya kiwiko cha mikono yako

Epuka kujigusa mdomo,
pua au macho kwa mikono yako.

Kama inakulazimu kuwepo
katika eneo lenye watu wengi,
tenga umbali usiopungua mita
1.5 kutoka jirani yako ili
kuzuia maambukizi kutoka
kwa watu wengine.

Weka tahadhari au epuka kuwa
karibu na watu wenyewe dalili za
mafua na flu

Bakia nyumbani inavyowezekana. Toka
nyumbani ikilazimu kufanya hivyo. Kwa hiyo
michezo yote ifanyike nyumbani wakati
wote, ingawa hali hii inaleta upweke.

Jikinge wewe na wengine kwa
kuvaa barakoa kila unapotoka
nyumbani kwenda mtaani.

Usisalimiane kwa kushikana mikono
au kukumbatiana. Kusalimiana kuwe
kwa kupungiana mikono kwa umbali
wa kutosha au kwa ishara zinazofaa.

"Inafahamika, Moses, kuwa, wazee na watu wenye udhaifu wa afya huathiriwa Zaidi sana kama virusi hivi vitasababisha waugue. Hivyo tuchukue tahadhari kuwakinga na maambukizo. Wakati huu wa adhari za virusi, tukumbuke kuongeza upendo kwa kudumisha mawasiliano na wazee na wasiojiweza ili kuwajulia hali na kuapelekea kama sabuni na mahitaji mengine ya maisha. Tuongeze jitihada katika kufanya sala na ibada ili tupate faraja. Upendo uwe msingi wa Maisha.

Kama itatokea kuwa umepata maambukizi na kuugua, itabidi kupata ushauri wa mganga na labda hata kufika hospitalini. Kule hospitalini, waganga na wauguzi watafanya jitihada ya kukuhudumia ili upate nafuu na kupona. Tahadhari moja ni kuwa, virusi hivi vinaweza kuathiri wauguzi na waganga pia. Hivyo wao wanazimika kucaa mavazi rasmi ya kujikinga, Hili ni muhimu, kwani wakiambukizwa na kuugua, kutatokea upungufu wa waganga na wauguzi wa kuwahudumia wagonjwa zaidi.

"Ahaa", Moses anaitikia akitikisa kichwa, amekuwa akimsikiliza Aisha kwa makini. Taarifa hii inamchangaya sana, lakini anakiri kuwa Aisha ni hodari sana kufahamu maarifa haya.

Moses alikuwa ameketi chini kwa muda mrefu na sasa amepata hamu ya kucheza tena. Anapajaribu kusimama huku akijitegemeza kwake, Aisha anamkumbusha "Hapana Moses, usinishike mikono, unakumbuka kuwa tumetahadharishwa kuwa tuweke umbali usiopungua mita 1.5 kutoka jirani yetu. Kuanzia sasa inatubidi tubuni michezo ya aina ingine, labda itakuwa vema na salama zaidi turudi nyumbani na kuanza kucheza na wale tunaoishi nao pale nyumbani tu, hii itatuhakikishia usalama wa kila mmoja.

"Kama tutahitaji kujuliana hali kwa siku zijazo, basi nashauri tuwaombe wazazi au walezi wetu ili hata mara chache tuzungumze na tusalimiane kwa kutumia simu."

"Aisha, Sasa naamini nia maarifa zaidi kutokana na jitihada zako kunielimisha, hili jambo ni zito kwangu, lakini naamini kama wote tutafuata masharti tuliyoelekezwa, TUTADHIBITI virusi vya corona. Kwa kufuata masharti, tutaweza kurudi shulenii tena mapema, kucheza na kufurahi pamoja, Ahsante sana dada Aisha.

"Mwishowe mambo yote yatakuwa salama"

Imebuniwa na: Monique Kerpen.

KOLOFONI:

Chapisho hii imezalishwa kwa ushirikiano kati ya Dutch Tanzania foundation na Jan & Ko | Sanaa katika Elimu

Maandishi:

Michoro imefanywa na;

Wasaidizi katika uzalishaji chapisho: Monique Derrez | Dutch Tanzania Foundation

Els van Hemert | Jan & Ko | Sanaa katika elimu

Mieke Linssen | Jan & Ko | Sanaa katika elimu

www.janenko.nl

Utayarishaji na uandaaji chapisho: Anke van Horne

Tafsiri ya Kiswahili:

Walter Mgina

Tafsiri ya Kiingereza:

Yo van Knippenberg / Fem Janssen

Shukurani kwa:

Macheo Children's Organisation (Kenya)

Kwa mchango wao na ushauri katika chapisho na michoro

Bibi Emma Crebolder | kwa kutekeleza tamthilia kwa Kiswahili

Fem Janssen | kwa kutekeleza tamthilia kwa kwa Kiingereza

Chapisho kwa hisani ya :

Fonds van Cultuurparticipatie

Provincie Limburg

Lokaal C

Tarehe:

April 2020

Kijitabu hiki kinapatika vilevile katika lugha ya Kiingereza ya Kiholanzi.

